

УДК 004.8:34.047

Цвігун І. М.
к.ю.н., старший викладач
кафедри цивільного права і процесу,
Західноукраїнський національний університет

ЗДАТНІСТЬ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ДО АНАЛІЗУ ПРАВОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ ТА ФОРМУВАННЯ СТАЛИХ КОНСТРУКЦІЙ У ПРАВІ

Технологія штучного інтелекту (ШІ) – це здатність цифрового комп'ютера або керованого комп'ютером робота виконувати завдання, які зазвичай пов'язані з розумними істотами [1]. Основна мета штучного інтелекту полягає в створенні комп'ютерних систем, які можуть вирішувати завдання в більш ефективний спосіб. Штучний інтелект використовує різні методи та техніки, такі як машинне навчання, глибоке навчання, нейронні мережі, створення контенту та багато інших підходів, для розв'язання різноманітних завдань у реальному часі та здатний до аналізу великих обсягів даних, розпізнавання образів, мови, розуміння природної мови, планування та вирішення складних завдань.

Аналіз, проведений компанією LexisNexis, показує, що у юристів є значний інтерес до використання передових інструментів штучного інтелекту для покращення їх роботи. Зокрема, 65% відповідачів побачили потенціал у використанні штучного інтелекту для проведення досліджень, 56% - для складання документів, а 44% - для їх аналізу [2].

Згідно з дослідженням Larry A. DiMatteo, Cristina Ponciby, Geraint Howells [3] розвиток штучного інтелекту представляє найбільший виклик для правової спільноти сучасності. Автори приходять до переконання про необхідність застосування інноваційних підходів до використання штучного інтелекту для забезпечення відповідності правовим нормам та захисту прав споживачів цифрових послуг. Також відзначають необхідність у визначені механізмів контролю за впливом штучного інтелекту на суспільство та бізнес для забезпечення гармонійного розвитку технологій і правового простору в умовах стрімкого технологічного прогресу.

Mateja Durovic and Takis Tridimas зауважують, що «у випадках, коли виникають проривні технології, не завжди питання полягає в тому, як змінити закони відповідно до нових явищ. Часто виникає питання, чи взагалі відповідає законодавча база поточним реаліям або навіть чи є потрібною» [4, с. 227]. Автори висловлюють думку, що використання штучного інтелекту здатне змінити традиційні поняття права. Наприклад, поняття відповідальності може втратити свою звичну інтерпретацію, також стають проблематичними традиційні концепції договірного права, такі як пропозиція, акцепт, добросовісність та виконання. Штучний інтелект автоматизуватиме процеси у рамках контрактів, проте без усвідомлення сторін.

Molly K. Land та Jay D. Aronson [5] вважають, що нові технологічні

інновації пропонують значні можливості для підтримки та захисту прав людини, але при цьому несуть беззаперечні ризики. В деяких сферах вони навіть можуть перетворити уявлення про права людини. Автори привертають увагу до того, що нові технології часто перебувають під приватним контролем, відповідно це породжує додаткові питання про прозорість і підзвітність, а також про дотримання прав людини у цих відносинах.

Аналізуючи схвалений Європарламентом Закон про штучний інтелект Андрій Боренко [6] вказує на те, що законодавство відводить значну увагу забороні деяких аспектів штучного інтелекту, які можуть порушувати права громадян, наприклад, системи біометричної категоризації та розпізнавання емоцій, а також використання біометричних систем ідентифікації. Це свідчить, на думку автора, про зростаючу тенденцію до захисту приватності та особистих даних у сучасному світі.

Отже, сучасні дослідження використання штучного інтелекту в правовій сфері підтверджують наявність потенціалу для його застосування та показують, що регулювання використання штучного інтелекту є динамічним процесом, що вимагає постійного оновлення та адаптації, і є безпосередньо пов'язаним з розвитком цифрової економіки. Таке використання штучного інтелекту фокусується, перш за все, на розкритті природи управління ним і можливостях його імплементації для забезпечення виконання законодавчих норм. При цьому потенціал використання штучного інтелекту виявляється у здатності аналізувати та узагальнювати правові явища, що сприяє ідентифікації тенденцій у розгляді спорів у різних категоріях справ та формуванню сталих конструкцій - прецедентів. Також це надає можливість створення спеціалізованих правових аналітичних систем, які дозволяють користувачам отримати доступ до комплексного аналізу правової інформації. Ці системи можуть включати функції пошуку, фільтрації, порівняння та візуалізації правової інформації. Застосування таких правових аналітичних систем сприятиме виявленню прогалин у законодавчому процесі та розробленню правових норм. Наголос на ефективному регулюванні та захисті прав користувачів штучного інтелекту є також ключовим аспектом подальшого розвитку правової основи. Це включає в себе забезпечення конфіденційності та безпеки особистих даних, відповідальність за шкоду, яка може бути заподіяна в результаті використання штучного інтелекту, а також захист прав громадян у цифровому середовищі.

Підсумовуючи, використання штучного інтелекту в правовій сфері може виявитися ефективним інструментом для аналізу тенденцій суспільного розвитку та формування сталих правових конструкцій, також ключовим елементом у створенні ефективної правової бази. Але разом з цим маємо пам'ятати про найважливіший аспект - захист прав людини. Це означає, що в процесі розвитку та застосування штучного інтелекту в праві необхідно враховувати і захищати права, свободи та гідність кожної людини. Саме ці принципи мають бути основою для будь-яких правових регуляцій та розробок в цій сфері, щоб забезпечити дотримання основоположних засад демократичної правової держави.

Література:

1. The Editors of Encyclopaedia Britannica written by B.J.Copeland. 2024. URL:

<https://www.britannica.com/technology/artificial-intelligence>

2. Pinakin Ariwala Legal Research and Analysis Using Artificial Intelligence. 2024. URL: <https://marutitech.com/ai-legal-research-and-analysis/>

3. Larry A. DiMatteo, Cristina Ponciby, Geraint Howells The Cambridge Handbook of AI and Consumer Law. 2024. 400 с. ISBN: 9781009483551.

4. Mateja Durovic; Takis Tridimas. New Directions in European Private Law (Modern Studies in European Law) (p. iv). Bloomsbury Publishing. Kindle Edition / Publishing, 2021|Series: Modern studies in European law; 256 с. (ebook) |DDC 346.24—dc23 LC record available at <https://lccn.loc.gov/2021000357>

5. Molly K. Land, Jay D. Aronson, Carnegie Mellon New Technologies for Human Rights Law and Practice. 2020. 332 с.

6. Боренко А. Європарламент ухвалив Закон про штучний інтелект. Як Україна може скористатися новими можливостями? 29 березня 2024 року. URL: https://biz.ligazakon.net/analitycs/226659_vroparlament-ukhvaliv-zakon-pro-shtuchniy-ntelekt-yak-ukrana-mozhe-skoristatysya-novimi-mozhливostyami

УДК 346.9

Вербіцька М. В.

*к.ю.н., доцент, доцентка кафедри
адміністративного права та
судочинства, Західноукраїнський
національний університет*

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СТРОКІВ У ГОСПОДАРЬСЬКОМУ СУДОЧИНСТВІ

Строки є важливим процесуальним інститутом у господарському судочинстві, позаяк їх установлення, обчислення та дотримання учасниками у справі відіграють дуже важливу роль у досягненні ними поставленої мети, а саме, довести ті обставини, на які покликається та чи інша сторона, та виграти справу.

Відповідно до ст. 113 Господарського процесуального кодексу України (далі – ГПК України) строки, в межах яких вчиняються процесуальні дії, встановлюються законом, а якщо такі строки законом не визначені, - встановлюються судом.

Проте в силу певних обставин учасники господарського спору не завжди у межах строків, установлених законом чи судом, мають можливість вчиняти ті чи інші процесуальні дії.

Іноколи причини пропуску процесуальних строків є поважними, тому ГПК України передбачає можливість для учасників у справі такі строки поновлювати чи продовжувати.

Зокрема, ч. 1 ст. 119 ГПК України визначає, що суд за заявою учасника справи поновлює пропущений процесуальний строк, встановлений законом, якщо визнає причини його пропуску поважними, крім випадків, коли цим Кодексом встановлено неможливість такого поновлення.